

Co je muzejní pedagogika, kdo je muzejní pedagog

„Učit se“ v muzeu?

Škola a rodina už zdaleka nejsou jediným místem, kde dnes probíhá vzdělávání a výchova.

K významným pramenům poznání patří i u nás (stejně jako v zahraničí) také jiná edukační prostředí.

Je nezpochybnitelné, že se v posledních letech stalo tzv. učení v muzeu nepřehlédnutelným fenoménem.

Muzea dnes zasahují do všech tří podob celoživotního učení:

- formálního,
- neformálního,
- informálního.

Budování muzeí vstřícných pro návštěvníky

Za vznikem tohoto pozitivního jevu – jenž je významný nejen z hlediska vzdělávání veřejnosti, ale zároveň oživuje muzejní kulturu, přibližuje muzea lidem a navrácí jim tak původní smysl – je především nutné vidět nadstandardní úsilí muzejníků.

Zájem vybudovat u nás moderní muzejní instituce, tj. muzea mající podobu vstřícnou pro návštěvníky s sebou logicky přináší oprávněný požadavek zaměstnavatelů na přijetí specialistů, profesionálů v oblasti pedagogické činnosti.

Cesta ke vzdělávání v kultuře naznačená ve strategických dokumentech

O zapojení kulturních institucí do vzdělávání se píše například v těchto závazných legislativních dokumentech:

- *Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025);*
- *Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice v letech 2015–2020;*
- *Zákon č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy... kde je muzeum definováno jako místo sloužící k uspokojování kulturních, výchovných, vzdělávacích a informačních potřeb veřejnosti;*
- *Profesní etický kodex Mezinárodní rady muzeí (ICOM).*

„Významným úkolem muzeí je rozvíjet svou výchovně-vzdělávací úlohu a působit na co nejširší vrstvy obyvatelstva, na jehož území vykonávají svou činnost. Nedílnou součástí této výchovně-vzdělávací role je součinnost s touto komunitou a péče o její přírodní a kulturní dědictví.“
(cit. viz uvedený dokument, kap. 4, str. 13)

Co je muzejní pedagogika?

Muzejní pedagogika jako relativně samostatná vědní disciplína zkoumá veškeré edukační aktivity muzeí a její poznatky jsou v prostředí našich paměťových institucí běžně využívány.

Jde o pedagogický obor, jenž se vědeckými metodami zabývá muzejní edukací a který se zároveň věnuje teoretické reflexi i uchopení všech edukačních jevů vycházejících ze sbírek muzejní povahy.

*„Muzeum může tvořit rámec vzdělávání, může je ale také přímo organizovat nebo jen volně inspirovat a motivovat.“
(cit. ibidem, s. 30)*

*„Muzejní edukace... je stejně jako obor, jehož je poznávací doménou, ovlivněna především vědními disciplínami pedagogika a muzeologie.“ (cit. str. 11)
(ŠOBÁŇOVÁ, Petra. Muzejní edukace. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 140 s. Monografie.)*

Podpora progresu muzejněpedagogického oboru

Teoretici z českých akademických pracovišť s pedagogickým a muzeologickým zaměřením se dnes věnují mnoha výzkumným a teoretickým otázkám muzejní pedagogiky, přičemž obor má své zastoupení na několika našich univerzitách.

Pozitivní roli v metodické podpoře muzejních pedagogů sehrává také specializované metodické pracoviště (MCMP) a organizované profesní společenství (Komise pro práci s veřejností a muzejní pedagogiku AMG ČR, z. s.).

Muzejní pedagogika včera a dnes

Muzejní pedagogika je oborem, který u nás v posledních desetiletích zažívá úspěšné období. Šířeji se začala rozvíjet až s raketovým zvýšením poptávky veřejnosti po účinných formách předávání obsahů sbírek a jimi prezentovaných hodnot, k němuž došlo až po roce 1989.

Zázemí muzejní pedagogiky v České republice stojí na pevných základech dlouholeté tradice, která má své kořeny už v 70. a 80. letech 20. století. Ale teprve po pádu železné opony se pod vlivem zahraničních podnětů mění podoba, rozsah i popularita české muzejní edukace. Za průlomový projekt, jenž u nás dal vzniknout moderní podobě programů/animací, je uváděna *"Brána muzea otevřená"* 1997-2002.

Muzejní edukace jako inovativní cesta ke vzniku moderních muzeí

Bohužel, i na počátku 21. století mluví celá řada návštěvníků o některých (starších) muzejních expozicích jako o nudných či přežilých a na tradiční prostředí nejednoho českého muzea je pak celkově pohlíženo jako na „pravěk“.

Za progresivním zájmem o novou podobu našich muzeí a s tím úzce související snahu o implementaci inovativních přístupů do práce s muzejním publikem lze v celé řadě případů spatřovat především činnost muzejních pedagogů, kteří se orientují na návštěvníky.

Muzejní edukace jako proces

Mezi jednotlivé komponenty edukačního procesu patří nejen cíle edukace, ale také její obsah, součinnost muzejního pedagoga a návštěvníků (např. žáků), metody, organizační formy a didaktické prostředky, kterých se při ní používá, a v neposlední řadě podmínky, v nichž tato probíhá.

Muzejní edukace bývá chápána jako „výchova muzeem“, což reálně může znamenat jak působení sbírkami muzea, tak specifickým sociálním prostorem s kulturním přesahem. Obecně jde o výchovu ke kulturním hodnotám a tradicím.

Narůstající význam role facilitátora v muzeu

Téma muzejní pedagog a jeho profese bývá v poslední době bohatě diskutováno a při té příležitosti vykreslováno jako velmi společensky užitečné.

Děje se tomu také v souvislosti s úvahami o zvláštním významu role facilitátora při zprostředkování obsahů muzejních sbírek mladé generaci. Stále častěji působí na návštěvníky muzejní pedagog přímo...

Kdo je muzejní pedagog?

Za pestrou podobou současné nabídky muzejně-edukačních aktivit, s nimiž se dnes návštěvníci českých muzeí setkávají, lze najít činnost čtyř profesí – muzejního pedagoga, lektora, průvodce, příp. dozorce.

Muzejní pedagog, který stojí na nejvyšší příčce pedagogických profesí v rámci muzea, je z vyjmenovaných pracovních pozic jako jediný odborníkem v oblasti pedagogiky a oborů daného muzea.

„Jde o pedagogicky zaměřeného odborníka zastřešujícího praktickou i teoretickou rovinu edukační práce v muzeu.“ (cit. str. 21)
(JAGOŠOVÁ, Lucie. Kdo je muzejní pedagog? In *Muzeum a škola: sborník příspěvků z konference Muzeum a škola*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, roč. 2009, č. 3, str. 17–21.)

Muzejní pedagog jako specialista ve svém oboru

Muzejní pedagog jako specialista, který je nenahraditelný jinou muzejní profesí, musí být například schopen:

- kvalifikovaně pracovat ve sbírkotvorné instituci, ev. v jiných kult. institucích;
- budovat vzdělávací strategii muzea, formulovat obecné i dílčí cíle jejího eduk. působení;
- vytvářet kvalitní edukační programy, obsahově vycházející ze sbírek a specifik muzeí;
- variovat tyto programy podle typu návštěvnické skupiny;
- stát se kvalifikovaným partnerem kurátorů výstav a manažerů aktivit zaměřených na propagaci a zprostředkování kulturně historického dědictví;
- teoreticky reflektovat problematiku muzejní edukace a vytvořit podmínky pro efektivní kooperaci muzea a škol, reflektovat svou edukační činnost atd.

Dostat příležitost „porozumět a uvědomit si...“

Předložené heslo, vyjadřující cíle snad každého edukačního působení, v současnosti platí pro celou oblast vzdělávání.

Je zřejmé, že splnit společenský úkol muzeí – kvalifikovaně zajistit, aby si návštěvníci odnášeli z muzejních expozic a výstav poznatky a zkušenosti, včetně hodnotných zážitků, a vybudovat moderní muzea vstřícná k publiku, nebude do budoucna možné bez rozšíření edukačních aktivit a tudíž ani bez angažování jejich odborných pedagogických garantů.

Výzva k realizaci praktických kroků

Chceme-li návštěvníkům nabídnout nevšední vzdělávací příležitosti na půdě našich muzejních institucí, jež v současné době shromažďují na 65 miliónů sbírkových předmětů, **musíme se společnými silami postarat o to, aby v nich muzejní pedagogové byli konečně nejen systémově ukotveni, ale aby také měli vlastní finanční rozpočty na edukační činnost.**

„EDUKÁTOR V KULTUŘE“ + SAMOSTATNÝ ROZPOČET NA MUZEJNÍ EDUKACI

Závěrem... aneb Jakou má muzejněpedagogická profese budoucnost

Poznatky a zkušenosti, které vyplývají ze studia současné muzejní reality podávají jednoznačné svědectví o tom, že role specialistů na pedagogickou činnost působících v českých muzeích je důležitá a její význam bude stále narůstat.

Z toho plyne, že k prioritám zřizovatelů muzeí by měl patřit zájem vytvořit dostatečné množství pracovních míst pro muzejní pedagogy a zajistit jim vhodné podmínky pro vzdělávací činnost. Jedině tak bude moci docházet k nárůstu počtu i zvyšování kvality muzejně-edukačních programů a aktivit, které se v posledních letech u návštěvníků těší stále větší oblibě...

Souhlasíte i Vy s názorem, že spokojení návštěvníci jsou největším ekonomickým a zároveň sociálním potenciálem našich muzeí?

Děkujeme za pozornost

Mgr. Kateřina Tomešková, Ph.D.
Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

Použité fotografie: Fotoarchív Muzea Komenského v Přerově

PEDAGOGICKÉ MUZEUM
J. A. KOMENSKÉHO V PRAZE

